

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. mevrouw A. Sumter
Directeur-Generaal Sociale Zekerheid en Integratie
Postbus 90801
2509 LV 'S-GRAVENHAGE

Datum
28 mei 2025

Ons kenmerk
TIS/U202500281

Telefoon
070-3738393

Bijlage(n)
Uitvoeringsscan

Onderwerp
Uitvoeringsscan Gevolgen afschaffen
huisvestingstaakstelling op inburgering

Geachte mevrouw Sumter,

Met deze brief geven wij uitvoering aan uw verzoek om een uitvoeringstoets naar aanleiding van het voornemen tot wijziging van de Wet inburgering 2021 (Wi2021), in verband met het voorgenomen vervallen van de huisvestingstaakstelling uit artikel 28 van de Huisvestingswet 2014. Op basis van de uitvoeringsscan (zie bijlage) en consultaties met gemeenten concluderen wij dat de voorgestelde wijziging zeer grote gevolgen heeft voor de gemeentelijke uitvoering van het inburgeringsstelsel. Deze wijziging raakt niet alleen de juridische structuur van de wet, maar ontnemt gemeenten in de praktijk hun regierol en haalt daarmee het fundament weg onder het huidige stelsel.

1. Gemeenten verliezen regie, voorspelbaarheid en sturingsmogelijkheden

De afschaffing van de huisvestingstaakstelling betekent dat gemeenten geen zicht en geen invloed meer hebben op de omvang van hun inburgeringsopgave. De instroom wordt onvoorspelbaar, met verwachte clustering in bepaalde gemeenten of regio's (bijvoorbeeld grote steden of gemeenten met opvanglocaties, beschikbare woningen of doorstroomvoorzieningen). Deze onevenwichtige verdeling maakt het vrijwel onmogelijk om op een realistische en planmatige manier uitvoering te geven aan de wettelijke taken in het kader van inburgering. De huidige Wet inburgering 2021 is gestoeld op gemeentelijke regie en een integrale benadering van de inburgering. Deze regierol verdwijnt feitelijk met de voorgestelde wijziging. Gemeenten worden te laat geïnformeerd over de inburgeringsplichtigen voor wie zij verantwoordelijk zijn, kunnen zowel hun eigen capaciteit als de inkoop van voorzieningen niet adequaat organiseren, en verliezen grip op het tijdig starten en begeleiden van statushouders.

2. Uitvoering wordt fors complexer, duurder en risicovoller

Het vervallen van de koppeling op basis van de huisvestingstaakstelling en de daarmee samenhangende gegevensuitwisseling tussen COA, DUO en gemeenten zorgt voor een aanzienlijke verzwaring van de uitvoeringslast:

- Het is onduidelijk op welke wijze gemeenten tijdig en volledig geïnformeerd worden (door COA, DUO of anderszins) over inburgeringsplichtigen voor wie zij verantwoordelijk zijn, wat leidt tot vertraging in het starten van trajecten en het risico dat inburgeringsplichtigen niet of te laat in beeld komen bij gemeenten.
- Toenemende verhuisbewegingen zorgen zullen leiden tot verlies van tijd, continuïteit en efficiëntie en zorgen voor extra overdrachtsmomenten en kosten in de uitvoering.
- De benodigde personele capaciteit bij gemeenten en aanbieders is door de onvoorspelbaarheid nauwelijks te ramen, wat leidt tot onder- of overcapaciteit.
- Kosten nemen toe door inefficiëntie en stijgende prijzen bij aanbieders.
- Een passende verdeelsystematiek voor financiële middelen ontbreekt, evenals een goede basis voor voorfinanciering van inburgeringsvoorzieningen. Financiële verantwoording wordt ingewikkelder, met grotere risico's op achteraf verrekenen of overschrijdingen. Zonder een fundamentele herziening van het financiële en bestuurlijke kader, kunnen gemeenten deze taken niet op verantwoorde wijze uitvoeren.

De huidige voorstellen maken het onmogelijk dat de werkprocessen en gegevensuitwisseling tussen ketenpartners in de inburgeringsketen goed op elkaar aansluiten. De verantwoordelijkheidsverdeling en processtappen, vastgelegd in de Wet Inburgering 2021 en uitgewerkt in samenwerkingsafspraken, zorgen nu voor continuïteit en efficiëntie. Het kabinetsvoornemen doorkruist die afspraken. Daarmee wordt de door ketenpartners ontwikkelde werkwijze – waarbij statushouders vroeg met hun inburgering kunnen beginnen onder regie van de verantwoordelijke gemeente eigenlijk onmogelijk gemaakt.

3. Maatschappelijke impact en risico's voor statushouders

De beoogde wetswijziging heeft niet alleen directe gevolgen voor de uitvoering van de inburgeringsopgave, maar ook voor de statushouders en de samenleving als geheel. Indirect raakt dit ook op andere terreinen de uitvoeringspraktijk van gemeenten. Gemeenten signaleren een verhoogd risico op:

- Instabiele woonsituaties, overbewoning en tijdelijke dakloosheid.
- Mentale druk bij statushouders, wat het slagen van het inburgeringstraject ernstig belemmert.
- Toenemende druk op zorg, maatschappelijke opvang en schuldhulpverlening.
- Afname van draagvlak in wijken waar overbelasting dreigt door concentratie van kwetsbare groepen.

De veronderstelde mitigerende maatregelen (zoals digitale leermodules of bredere voorlichting door COA) zijn ontoereikend en slechts toepasbaar op een zeer beperkte groep.

4. Juridisch sluitend, maar stelselmatig ontwrichtend

Hoewel de voorgestelde wetswijziging juridisch correct kan worden doorgevoerd, is de impact op de uitvoering fundamenteel. De kern van de Wi2021 – gemeentelijke regie, tijdige start, maatwerk en integraliteit – valt feitelijk weg, waardoor de beleidsdoelen die onder het stelsel liggen niet langer realiseerbaar zijn. Daarmee ontstaat een structurele mismatch tussen wetstekst en uitvoeringsrealiteit.

5. Geen uitvoerbaarheid zonder stevige randvoorwaarden

De randvoorwaarden zoals benoemd door gemeenten – een gegevensuitwisseling die aansluit bij het vorm te geven stelsel, realistische termijnen, en een robuust financieringsmodel – zijn een absoluut minimum. Zelfs bij volledige invulling van deze voorwaarden blijft de uitvoering zwaarder, instabieler en kostbaarder. De wijziging trekt de basis onder het stelsel vandaan, met brede gevolgen voor partners, aanbieders en vooral de statushouders zelf.

Conclusie

Wij achten de voorgestelde wijziging in de huidige vorm **niet uitvoerbaar**. Zij ontnemt gemeenten de noodzakelijke voorwaarden voor een adequate uitvoering, vergroot de risico's voor statushouders en brengt substantiële maatschappelijke gevolgen met zich mee.

Wij adviseren dringend om:

1. De positie van gemeenten als regisseur op inburgering structureel te borgen binnen het aangepaste stelsel.
2. De voorgenomen wetswijziging interdepartementaal te heroverwegen;
3. Bij wijziging van de wet te zorgen voor een wettelijke en bestuurlijke verankering van de minimale randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud van een effectief en uitvoerbaar stelsel. Alleen onder deze voorwaarden kan de uitvoering op termijn werkbaar, verantwoord en effectief blijven.

Met vriendelijke groet,

G.J. Bakker
Programmadirecteur Bestaanszekerheid